

A. A. Tjittes, een ornitholoog, die op de Veluwe woont

Door H. N. Kluijver

Arie Anton Tjittes, onder zijn vrienden bekend als Aat, is geboren te Den Helder op 10 februari 1891.

Hij is een der veldornithologen, die behalve dat hij soortenjager is, ook een diepergaande belangstelling voor de vogels aan de dag legt. Ik leerde hem kennen in 1924 en sedertdien zijn wij door een warme vriendschap verbonden. Vanuit Driebergen, waar hij woonde, kwam hij veel op het Leersumse Veld in de jaren, dat daar de Geoorde Fuut nog regelmatig broedde; de thans talrijke kokmeeuwenkolonie was er toen ook al. Hij was goed bevriend met de jachtopziener Pater, die ik bij een gemeenschappelijk bezoek daar ontmoette op een moment, dat Aat er niet bij was. Pater keek mij, door zijn weelderige baard heen, doordringend aan en maakte mij duidelijk, dat ik in overtreding was van artikel 461 van het Wetboek van Strafrecht. Toen ik hem vertelde wie mij geïntroduceerd had, werd hij plotseeling veel vriendelijker en zei: 'O ja, daar komt hij al aan. Dan is het wel in orde'. En nog voordat Aat zich bij ons gevoegd had, schetste hij hem met de primitieve, maar juiste karakteristiek, 'ja, die man is één bonk vogel!'

Het doel van mijn komst was toen de proef die Tjittes nam op Aardenburg bij Driebergen, waar hij nestkasten controleerde en hij o.a. ontdekte, dat de Koolmezen die vroeger daar bijna alle twee broedsels maakten, dat veel minder deden sedert hun aantal door het ophangen van meer nestkasten, was toegenomen.

In die jaren waren de Gekraagde Roodstaartjes, Kuifmezen en Zwarte Mezen talrijk in de nestkasten, later zijn zij schaarser geworden zoals overal in ons land. De roodstaartjes zijn vervangen door de in die tijd zeldzame Bonte Vliegenvanger, de beide mezensoorten door de duidelijk toegenomen Kool- en Pimpelmezen.

In 1927 liet ik Tjittes mijn vondsten van broedsels van de Zwarte Specht en de Havik zien, toentertijd zeldzame broedvogels, thans veel talrijker, hoewel zij nu hun hoogtepunt gehad schijnen te hebben.

Later, toen Tjittes zich in de dertiger jaren in Harderwijk vestigde, waar hij al spoedig kennismaakte met een der daar toen nog talrijke vogelvangers, richtte hij het 'Vogelringstation Harderwijk' op, waar hij op vele dagen mooie vangsten maakte, die een groot aantal terugvangsten (o.a. een Sperwer in Lapland) opleverden. In die jaren nam hij ook veel waar bij de Kleine Zwanen, die op het IJsselmeer vóór Harderwijk de winter doorbrachten. In de strenge winter van 1939-40 verlieten zij die plaats om zich aan de overzijde van de Noordzee neer te laten. Die invasie verscheen als nieuws in het tijdschrift 'British Birds' met een oproep om mededeling waar die vogels vandaan konden komen. Tjittes wist ze te helpen met een nauwkeurige datum van het vertrek bij Harderwijk, die precies klopte met de aankomst in Engeland een dag later.

Omstreeks 1950 was hij een der eersten, die het broeden van de Turkse Tortel in ons land vaststelde.

Niet alleen de vogels van de Veluwe en zijn kust, ook die van de nieuwe polders hebben de belangstelling van Tjittes. Vooral in de overgangstijd van water naar land — en die tijd duurt langs de Knardijk nu al vanaf 1954 en is nog niet tot een einde gekomen — heeft hij zijn belangstelling daarheen verlegd. Naarmate dit meer bekend werd, groeide het aantal binnen- zowel als buitenlandse ornithologen, dat alvorens de polders in te gaan, eerst bij Tjittes inlichtingen inwon over het recente voorkomen van interessante vogels. Zij weten zich altijd welkom en velen gaan, gesterkt door een kop koffie en vaak met hun gids, de polders in om vele uren later terug te keren om na koffie enz. en na raadpleging van literatuur, die bij hem ruimschoots te vinden is, de reis naar huis terug dankbaar aan te vangen. Ook aan zijn vrouw Nel Tjittes, namens velen hartelijk dank voor de genoten gastvrijheid.

A. A. Tjittes

Tekening: M. J. C. Kolvoort

Zijn belangstelling beperkt zich niet tot de vogels van zijn woonplaats. Hij reisde veel door heel Europa om hen op te zoeken in hun biotopen. Hij bezocht de Camargue, waar hij, naar hij mij verzekerde, ongeveer 15 x was. (Tezamen met Van Oordt en Strijbos waren zij de eersten, die het broeden van de Witwangstern daar vaststelden) en voorts bezocht hij Skokholm en Grassholm, Runde, de Quadalquivir, Rousic (een der zeven eilanden voor de kust van Bretagne), de Neusiedler See, de Gran Paradiso, Rodos, Kreta, Fins-Lapland en nog meer vogelparadijzen. Hij maakte altijd nauwkeurige notities van zijn waarnemingen. Vaak is al gebleken hoezeer zijn dagboeken, niet alleen van die reizen, waardevolle documenten zijn voor de ornithologie.

Door een val van de fiets is hij voorlopig uitgeschakeld voor het doen van vogelwaarnemingen. Namens vele van zijn vrienden wens ik hem van harte een spoedig herstel toe.

Geschriften van A. A. Tjittes:

1. G. J. van Oordt & A. A. Tjittes (1933): Ornithological observations in the Camargue. *Ardea* 22: 107 - 138.
2. A. A. Tjittes (1939): Verslag van het ringstation 'Harderwijk' over 1937 en 1938. *Limosa* 12: 19 - 24.
3. A. A. Tjittes (1940): Verslag van het ringstation 'Harderwijk' over 1939. *Limosa* 13: 70 - 72.
4. A. A. Tjittes (1940): De vogels bij Harderwijk in den strengen winter 1940. *Ardea* 29: 186 - 191.
5. A. A. Tjittes (1950): Mogelijke waarnemingen van *Streptopelia decaocto* Friv., bij Harderwijk en Oldebroek. *Ardea* 38: 235.
6. A. A. Tjittes (1952): Meer nieuws over de Turkse Tortels, *Streptopelia decaocto* Friv., te Oldenbroek. *Ardea* 40: 97 - 99.
7. A. A. Tjittes & E. van Koersveld (1952): Een geslaagd broedsel van de Turkse Tortel, *Streptopelia decaocto* Friv. *Ardea* 40: 119 - 122.
8. A. A. Tjittes (1959): Waarneming van de Provençaalse Grasmus (*Sylvia undata*) te Hoophuizen. *Limosa* 32: 185 - 188.

Voorts wordt zijn medewerking talloze malen vermeld in de ringverslagen van het Vogeltrekstation en in de, thans door Tekke geredigeerde, in 'Limosa' opgenomen rubriek 'Ornithologie van Nederland'.

● Dr. ir. H. N. Kluijver, Van Goghstraat 11, Arnhem.